

RODO LJUB.

Glasiló „Slovenskega društva“ v Ljubljani.

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca (ali če je na ta dan praznik, dan poprej) ter stane 70 kr. na leto. — Članom „Slovenskega društva“ in naročnikom „Slovenskega Naroda“ pošilja se list brezplačno. — Za oznanila plačuje se od dvestopne petit-vrste 8 kr., če se enkrat tiska; 12 kr. če se dvakrat, in 15. kr. če se trikrat tiska. — Večkratno tiskanje po dogovoru. — Naročnina in inserati blagovolijo naj se pošiljati „**Narodni Tiskarni**“ v Ljubljani, vsi spisi in dopisi pa uredništvu „**Rodoljuba**“ ali pa odboru „**Slovenskega društva**“ v Ljubljani. — Pisma izvolijo naj se frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

22. števil.

V Ljubljani, dne 19. novembra 1892.

II. leto.

Kaj bo z našim kmetom?

Gospod! otmi nas, poginjamo. Tako so učenci klicali Gospoda na pomoč, ko so bili v silni nevarnosti, da se potopé. In Jezus uslišal je njih prošnjo, zapovedal je morju in vetrovom, da so se umirili. Ta svetopisemska povest prihaja nam nehoté v spomin, ako slišimo obupne klice na pomoč našemu čedalje bolj propadajočemu kmetškemu stanu. A država ne vidi potaplajoče se ladje, katera nosi nje in njenega kmetškega stanu blagor in obstanek. Trdi in piše se v jedno mer zlasti po nemških židovskih listih, da kmetški stan v Avstriji gmotno celo napreduje — takim poročilom se pa le prerado veruje. Kdor pa razmere le količkaj pozna, ve, da so taka poročila lažnjiva, da kmetški stan vsled velikanskih bremen nikjer ne napreduje, da marveč propada. Tudi pri nas na Kranjskem je tako. V mnogih vinorodnih krajih vidimo, da sedaj detelja raste ali pa so celo puste puščave tam, kjer so bili še pred malo leti lepi vinogradi. In tega ni kriva samo trtna uš. Po Notranjskem nahajamo sto in sto oralov njiv nepognojenih in že več let neporanih, ker ljudem primanjkuje živine in lahko bi na-

šteli velikih posestnikov, ki nimajo niti repa v svojih prostornih hlevih, ter morajo mleko za domačo rabo kupovati. Ali je mari živino tudi trtna uš pojedla? Na Gorenjskem je v tem obziru bolje, a tam pa more kmet zopet, ako se hoče vzdržati, uničiti svoje najlepše in najboljše imetje — gozdove. V daljnih krajih morajo si kruha iskati čez zimo naši mladi ljudje in trumoma se izseljujejo zlasti manjši in dostikrat brez lastne krivde zadolženi posestniki v Ameriko, kjer jih potem mnogo pogine v najhujšem siromaštvu. V domovini pa vsled tega primanjkuje delavnih moči.

Žalostno je pač, da država ne more v okom priti tem tužnim razmeram stanu, kateri je bil vsikdar najpoglavitnejši njen steber. V žalostnih časih živimo! Največji del svojih dohodkov mora država vsled nesrečnega političnega položaja žrtvovati za svoje oboroženje in milijone požrejo vsako leto nove puške, novo strelivo itd. Vrh tega pa vedno rastoče pomnoženje vojske jemlje narodu najboljše mlade in čile delavne moči. Na drugi strani pa se mora država boriti z notranjim sovražnikom,

LISTEK.

Da, da, samo lišček je to storil!

Izvirna povest. Spisal M. L.

Posebnega ravno ne smete pričakovati v moji povestici. No, res ničesa posebnega ni, kratka je, žalostna. Sicer sem jo doživel sam; toda glavna oseba v nji nisem. Zdelal sem sedmo šolo ter prišel domov, v malo zagorsko vasico Zadole na velike počitnice. Roditelji so me z veseljem vzprejeli, saj sem bil vendar njih ponos; vedno so poudarjali sosedom: „Gospod bo, gospod!“ Vender mi je bilo prve dni zelo dolg čas, pravo življenje se je pričelo šele septembra meseca. Družil sem se, saj gospode v vasi ni bilo, s svojimi tovariši, s katerimi smo se že kot bosopeti paglavci igrali ter skupaj krave pasli. Najraje sem imel Staretovega Matevža. Ta ti je bil „kavelj“, vitko zrasten kot jelka, močan, da se fantov

treh vasij ni bal; marsikatera devica oko se je rado ozrla za čilim mladeničem. Pa on se zato ni zmenil, gledal je samo za jedno, in ta je bila moja sestričina Micika, brhko dekle, da ji v celi fari ni bilo para. In ona? I seveda, katera bi ga vender ne bila vesela? Tudi roditelji so slutili, kako in kaj je, no, bil je imovite hiše sin, kedo bi se tacega branil!

Drugi moj tovariš je bil Bolantov Francek; z Matevžem nista bila pa nič kaj prijatelja, ker sta bila — tekmeča. Večkrat sta se sprla, toda vpricho mene sta si vender kazala prijazne obraze.

Sedaj vas hočem seznaniti še s Polharčkom, kateri ima tudi precejšnjo ulogo v moji povesti. Mislite si majhnega, kuštravega možička; na zgubanem hrbtišči visela mu je zamazano-modra suknja, katere ni nikdar odložil, ob suhih nožicah so se opletale platnene hlače, katere so bile morda kedaj bele; seveda nizkih škornjev ne smemo pozabiti. Najimenitnejši pa se nam je zdela,

to je z vedno bolj razširjajočim se skrajnim socializmom, ki hoče siloma uničiti ves državni red. Tako je pri nas, tako je pa tudi skoraj povsod drugod v Evropi. Naravno je, da vsled tega državnikom ne preostaja časa, da bi se bavili s potrebami kmetijskega stanu, kateremu država nalaga le vedno hujša bremena in kateri vsled tega vidno propada. Kjer pa propada kmetijski stan, tam propada tudi obrt in trgovina, ki imata največjo zaslombo v blagostanji tega stanu. Čujejo se sicer o tem pritožbe v državnem zboru in po drugih zastopstvih, a take pritožbe ostanejo vedno le glas upijajočega v puščavi, ker država zaradi popisanih razmer nima niti dovolj časa niti denarja za kmetovalca.

Zategadelj mora se tudi tu vsak narod in narodič držati pregovora: Pomagaj si sam in Bog Ti bo de pomagal! V združenji je moč! Mesto da se ščuje kmet zoper meščana in uradnika, mesto da se bega vsikdar vernega poljedelca z neresničnimi trditvami, da mu izpodkopavajo lastni bratje vero, mesto vsega tega naj bi si podali bratsko roko v pomoč kmetijskemu stanu. In prav duhovniki, ki živijo v najtesnejši zvezi s prostim narodom, ki morajo najbolje poznati njegove razmere in

njegovo gorje, oni bili bi gotovo v prvi vrsti poklicani, da se poprimejo tega dela. Ponekod živijo tudi taki, tudi za gmo tni blagor svojih ovčic vneti duhovniki in zlasti so v tem obziru uornii gg. duhovniki na Štajerskem, na Koroškem in v Istri. Pri nas na Kranjskem pa žalibog ni povsod tako in marsikje zabavlja se razleco le čez liberalne slovenske brate in brezverce, mesto da bi se podučevalo kmeta o umnem gospodarstvu in poleg tega tudi o njegovih narodnih pravicah. Vere očetov nam nihče ne jemlje, pač pa je v nevarnosti naš narodni in gospodarski napredek. Ta dva pa sta v tako tesni zvezi, da jih ni moč ločiti, kajti le prost in zaveden, od tujca neodvisen narod more biti dober gospodar, in nasprotno se pa v dobrih gmo tnih razmerah živeči narod nikdar ne bo dal tlačiti tujcu. Revščina je najhujši nasprotnik narodnega napredka in tudi vere.

V tem smislu torej delujmo ter priskočimo na pomoč narodu, skrbimo ne samo za njegov duševni ampak tudi telesni blagor, da bo lahko iz vsega srca hvalo pel Vsegamogočnemu. V to delo združita naj se duhovnik in posvetnjak. Tako bi bilo prav in to je naša srčna želja.

Politični pregled.

V soboto, dne 5. t. m. se je pričelo novo zasedanje državnega zbora ter bo trajalo nekako do srede prihodnjega meseca. Pretresati mu bo v prvi vrsti denarni proračun za l. 1893., katerega je vlada takoj v prvi seji predložila. Med drugim pride na vrsto tudi zakon zoper ponarejanje jestvin, to je, da bodo taki kaznovani, ki prodajajo slabe in popačene jedi in pijače. Tudi političnih vprašanj ne bo manjkalo; glavna razprava o proračunu bo dala priliko poslancem, da odkrito in brezozirno izreko svoje želje in pritožbe. — Istega dne,

ko se je otvoril državni zbor, sešli so se slovenski poslanci v posvet, da se dogovore o svojem stališču proti Hohenwartovemu klubu sploh in posebno proti vladi ter o položaji, kateri je nastal vsled imenovanja barona Heina za načelnika Kranjske politični uprave. Ukrepa niso storili nikakega, v tem pa so vsi soglašali, da je imenovanje barona Heina v deželi z veliko slovansko večino izzivanje Slovencev. — Češki odposlanci vseh strank iz Češke, Moravske in Šlezije so se sešli nedavno v Pragi v posvet, kateri je imel ugoden uspeh. Vse stranke so

ko smo bili še otroci, njegova poljska kapica, katero je, kadar je hotel povedati kako „istorijo“, potegnil raz glavo in tako resno-modro pokukal v njo, kakor bi jo imel notri zapisano.

Pa pustimo sedaj popisovanje in preidimo k stvari. Ko smo se nekega večera zbrali pod vaško lipo, da bi ta ali oni kako pametno zinili ali kako žaltovali razdrli, mi pridejo na misel polhi.

„Hla tovariši“, sprožim jo, „jutri pojdimos polhe loviti in stari Polharček mora z nami“.

„Dobro, izvrstno!“ odvrnejo fantje. Ko smo se ob vsem dogovorili, začeli smo se pripravljati za lov, in ko smo bili s tem pri kraju, smo se razšli.

Zvečer sem sedel pod staro jablano na vrtu in mislil so mi uhajale na razne predmete. Kmalu sem začel tihe stopinje in zapazil Matevža, kateri je koračil proti Micikinemu oknu. Ta se je koj, ko je potrkal, prikazala, in on ji je nekaj smeje pripovedoval, razumel sem samo: „To bo strah!“

„Nikari Matevž“, sem slišal dalje Miciko, „daj si dopovedati, lahko se pripeti kaka nesreča!“

„Beži, beži“, odvrne on, „kaj se mi more zgoditi, le ne skrbi!“

Dalje nisem slišal, — še nekaj, pa to naj ostane skrivnost, kajti srčnih zadev drugih med svet trositi, ni lepo. Dolgo sem premišljal, kaj Matevž namerava, pa nisem je mogel pogoditi. „Kaj važnega tako ne bo!“ sem se nazadnje potolažil, ter zlezel pod odejo.

Drugi dan ob enajstih dopoldne smo odrinili. Bilo nas je deset: Bolantov, Staretov, Erbežnikov, Praznikov, Lisjakov, — pa kaj bi jih našteval, — saj jih tako ne poznate, če vam jih tudi povem. Polharček je bil tudi z nami. Nesli smo seboj vode, krompirja, turščinih krž, kruha, tudi kaka klobasa je časi prikukala iz žepa, slivovke in vina seveda tudi ni manjkalo, in na hrbtu so visele vsakemu poljske pasti.

Hodili smo dobri dve uri po gozdu, da smo prišli na primeren kraj. Pot je bila zelo strma, drevje gost,

kolikor toliko zadovoljne z izidom. Navzlic načelnim nasprotstvom, ki so se pojavljala, zjedini se se stranke za nastopni načrt politiskega delovanja: vresničenje češkega državnega prava, imenovanje novega češkega ministra, pravičen volilni red, enakopravnost Čehov, Poljakov in Nemcev v čeških deželah in samouprava raznih dežel. Obljubili so si, da bodo složno, dogovorno in vzajemno delali za ta program. Če se to zgodi, potem se je nadejati gotovega uspeha. — Da imajo **Madjari** veliko upliva na vso notranjo politiko tostranske državne polovice, je že stara stvar. Ta svoj upliv uporabljajo zlasti zoper Čehe in njih namene. Kadar se je Čehom kaj ponesrečilo, vselej so bili temu vzrok Madjari. Čehi so se temu uprli, in da vrnejo šilo za ognjilo, začeli so gospodarsko stran Madjarov šegitati, agitujoč zoper uvažanje madjarske moke. Ta agitacija je imela že mnogo uspeha, zakaj uvažanje madjarske moke pojema vidno. V gospodarskih stvareh so Madjari silno občutni, samo oni imajo najpravo izkoriščati druge narode in jih gospodarski škodovati, njihove koristi pa se ne sme nihče dotakniti. Ker torej Madjari v žepu čutijo, da je agitacija zoper madjarsko moko uspešna, vzkipele je njih plemenita kri, in sedaj ugibljejo, kako bi se maščevali nad Čehi. Deželno obrtno društvo v Budimpešti je sklicalo poseben shod, pri katerem je njega odbor predlagal, naj se v očigled češkim agitacijam zoper madjarsko moko začne po vsi Oggerski agitacija zoper češke obrtne izdelke. Za to pa se ni nihče oglasil, ker Madjari dobro vedo, da bi v tem slučaju oškodili tudi svoje najboljše prijatelje, nemške liberalce, in zamere teh se bojé kakor peklenšček križa. Shod je zatorej sklenil naprositi ministerstvo, naj pri Dunajski vladi stori potrebne korake, da se zaustavi češka agitacija. — Dne 12. t. m. se je pripeljal s posebnim dvornim vlakom ruski carjevič na Dunaj, kjer je bil gost našega cesarja. Politiškega pomena ta pohod nima, samo dokaz bo, da vladajo mej obema vladarskima obiteljima ugodne in prijateljske razmere. — Pogajanja naše in

italijanske vlade radi vinske klavzule so doznana. Znižana carina 3 gld. 20 kr. velja samo za tista naravna vina, ki se uvažajo v lesenih sodih. Za vino, upeljana v cisternskih vozeh, ne velja ta določba, izjemoma pa velja za vino, katero se je na ladijah jadrenicah vpeljalo v cisternah ter na takozvanih svobodnih mestih v Trstu in na Reki pretočilo v lesene sode. Obe državi bosta priznavali certifikate o uspehih preiskave, če je vino naravno in pristno. Preiskava se vrši na nalašč zato ustanovljenih preiskovalnicah, katere izdajajo dotične certifikate. Carinski uradi bodo pripoznavali take certifikate in le v posebno dvomnih slučajih se bode vršila nova preiskava. — V soboto, dne 5. t. m. je otvoril kraljevski komisar baron Fedor Nikolić letošnjo **srbsko cerkevno skupščino**, katera se je vršila na sedežu patrijarha v Sremskih Karlovcih. Ukrepalo se je mej drugim o združitvi Budimske vladikovine s Karloviško, dočim so imeli Srbi v Budi svojega vladiko. — Protestanti v Wittenbergu na Nemškem so obhajali nedavno slavnost prenovljenja ondoto cerkve, v kateri je Luter Martin začel učiti krivo vero. Na vrata te cerkve je nabil, kakor znano, l. 1517 svoje krive nauke. — **Nemški cesar**, kateri zmrom rad dela napitnice, tudi pri ti priliki ni mogel zadržati nekaj besed, s katerimi se je klerikalcem in papežu silno zameril. Rimski časniki kar pozabiti ne morejo ošabnih in brezverskih besed: „Nikogar ni siliti v verskih stvareh, tu odločuje samo svobodno prepričanje in srce.“ Ta napitnica je sama ob sebi tako nespametna, da je niti državniki, ki so po tolikih neumnostih slepo tavalili za njim, ne morejo prebavititi, in ti imajo navadno precej dober želodec, posebno pri nemškem cesarju. — Listi poročajo, da je dal **sultan** zapreti prvega svojega zdravnika, Mavrogheni pašo, ker je francoskemu in ruskemu poslaniku izdal razne velevažne tajnosti. Sum je letel nanj že dlje časa, in ko je paša to zapazil, popihal jo je v Pero in se ondu skril pri neki Francozinji, vzešši seboj vse svoje papirje. Ko pa je videl, da ga policija

skoraj same bukve, in polne žiru — poljske hrane — je ležalo po tleh. Dan je bil lep in obetal nam je krasno noč brez sape. Ravno polna luna je imela svetiti, in na ta način smo se lahko nadejali obilega lova. Po poti smo zbijali razne šale in Bolantov, kateri je hodil poleg mene, pokazal mi je smeje samokres: „Vidiš, s tem le bomo pa pokali, in če pride hudič, šmentano mu jo bom pokadil.“

Na mestu smo odložili prtljago ter se jeli pripravljati za lov. Nekateri so pregledovali in napenjali pasti ter jih pritrdjevali na dolge palice, drugi so znašali drva za ogenj. Ko je bilo vse to storjeno, smo škrinjice — kakor imenujejo pri nas poljske pasti — pobrali ter jih razobesili po drevju.

Med tem opravičkom se je približal večer. Zapalili smo ogenj ter plegli na tla. Kmalu smo zaslišali po drevju: puh, puh, in žirovje je začelo padati na tla.

„Aha!“ oglasi se Polharček, „dnes pa bo, dnes; le poslušajte, kako jih hudobec goni. Počasi vzame sekuro

in zaseka v drevo ob ognji križe, mrmraje: „Hm, hm, tako študent, da hudiča ne bo.“

Nehoté sem se malo nasmejal, sedaj se je pa vsula prava nevihta náme.

„Kaj ne verjameš, boš že videl, vse polhe bo odgnal in še tebe bo pobral, če si prav v črni šoli in se coprati učiš, proti hudobcu le ničesa ne zmoreš!“

„No le potolažite se, oče!“ ga zavrnem jaz ter vržem protje na ogenj. „Saj vam vse verjamem!“ Starec je bil hitro utolažen; „dête šment“, zamrmral je in si zatlačil pečen krompir, katerega smo poprej v žrvavico položili, v široka, na stežaj odprta usta. Mi smo ga vsi posnemali ter se zraven tudi pokrepčali s kakim požirkom.

„Ampak to vam povem“, prične zopet cmokaje starec, „če kdo liščka ujame, ga mora koj izpustiti, tega hoče hudobec nazaj imeti!“

„Ej oče“, pošalim se jaz, „morebiti nam ga bo danes vender privoščil.“

(Konec prihodnjic)

neprenehoma zasleduje, zbežal je v palačo ruskega poslanika. Tje ga je prišel iskat sultanov odposlanec in ga odvel v cesarsko palačo, kjer ga imajo v zaporu. Mavroghehi paša je rojen Grk. — V 7. dan t. m. se je vršil v **Gentu v Belgiji** velikansk shod, katerega se je udeležilo nad 4000 oseb. Udeležniki, naučeni socijalistiških in republičanskih govorov, priredili so obhod po mestu. Pojoč revolucionarne pesmi so korakali po ulicah, in koj jih je hotela policija razgnati, so se ji uprli. Nastala je prava bitka, v kateri se je policija branila z revolverji. Še le vojaštvu se je posrečilo razgnati razgrajalce. — Iz **Madrida na Španskem** prihajajo žalostna poročila. V

Granadi je nastala prava revolucija (upor.) Izgrednikom se je pridružilo mnogo kmetov iz okolice, vsi dobro oboroženi. Uporniki so naskočili in požgali nekatere carinske urade, pregnali policijo in orožnike ter obkolili mestno hišo in palačo kraljevega namestnika, zahtevajoč kruha in dela. Pozno v noč sta prišla dva polka konjikov ter s pomočjo orožnikov razgnala upornike. Po vseh ulicah in v javnih zgradbah je nastanjeno vojaštvo, a navzlic temu so krvave praske zdaj tu, zdaj tam. Prebivalstvo je silno preplašeno. Že dva dni so zaprte vse prodajalnice. Sumnih ljudij se zbira vedno več, tako da je vlada v resni zadregi.

Dopisi.

Iz Dobrniča dne 14. novembra. — Danes teden se je vršila v Dobrniči na Dolenjskem ob navzočnosti vsega krajnega šolskega sveta, g. župana in družih obč. zastopnikov, nekaterih gg. učiteljev iz bližine, g. sodnika ter družih gg. šolskih prijateljev iz Žužemberka — žal da sta bila prebl. gg. okrajni glavar in okr. š. nadzornik priti zadržana — svečana otvoritev in blagoslovljenje novega šolskega poslopja, katero je prav lično in dobro izgotovil podjetnik g. Josip Pavlin, kteremu desna roka pri tem je bil njegov brat g. Alojzij Pavlin. Slavnost se je ob ugodnem vremenu prav sijajno obnesla. Grom topičev, veselo zvonjenje, raz novo, zunaj in znotraj se zelenjem ukusno okrašeno, zvečer še z raznobojnimi lampijončki razsvitljeno šolo vihrajoče trobojnice, zlasti pa tudi izborna petje moškega zbora nekterih p. n. gospodov iz bližnjega Žužemberka, ki se je razlegalo mej slovesno sv. mašo — pel jo je kaplan g. J. Benkovič — in mej obedom, je k tako lepemu uspehu nemalo pripomoglo.

Pred blagoslovljenjem je g. podjetnik slovesno izročil prvomestniku kr. š. sveta g. A. Grandovcu ključve nove šole. Sledil je na to čvrst in srčen govor osemletnega

učenca Ivana Speliča (po dom. Lizmanov) ter primeren in vspodbuden govor šolskega voditelja. V šolski sobi pa je po blagoslovljenji č. g. župnik K. Jančigar vzpodbujal šolske otroke k marljivosti ter zaključil s trikratnim „slava“ na Nj. Vel. presv. cesarja, na kar so otroci navdušeno zapeli cesarsko pesem.

Da bi pa š. otrokom, katerih je nad 320, ta dan še bolj v spominu ostal, preskrbel jim je kr. š. svet kruha in kostanja. Ume se, da se je pri obedu, vršecem se v prostorih nove šole, govorila marsikatera umestna napitnica.

Vsem p. n. gospodom kakor tudi domačinom, ki so se svojo navzočnostjo, s petjem ali kako drugače pripomogli k tej slavnosti, hodi še na tem mestu izrečena prav srčna zahvala.

Šoli pa, ktera je prav v Komenskijevem letu dodelana, blagoslovljena in otvorena, daj Bog vedno v njegovem duhu delovati ter vzgojiti same vrle, verne ter vredne sinove in hčere majke Slave ter naše mogočne očetnjave.

Slovenske in slovanske vesti.

(Osobne vesti.) Dne 7. t. m. sta bila v avdijenci presvitlega cesarja na Dunaji vzprejeta vpokojeni dež. predsednik baron Winkler in voditelj dež. vlade Kranjske dvorni svetnik baron Hein. — Dne 4. t. m. je umrl v Zatičini bivši podžupan in trgovec Ljubljanski, g. Frančišek Fortuna, v Ribnici pa v 9. dan t. m. ondotni notar in župan, g. Frančišek Erhounitz v najlepši dobi svojega življenja. — V Kropi je preminol v nedeljo, dne 6. t. m. ondotni beneficijar, č. g. Valentin Lavtar v 43. letu svoje dobe. — Blag jim spomin in lahka zemlja domača! — V soboto, dne 12. t. m. umrl je v nemškem Gradci c. in kr. major, g. Andrej Komel pl. Sočebčan, vrl vojak in vrl narodnjak, v 64. letu svoje dobe. Pokojnik se je rodil v Solkanu pri Gorici kmetijskih rodi-

teljev sin in se posvetil l. 1848. vojaškemu stanu, ter se tekom svojega 25letnega službovanja povzpел od prostaka do majorja. Za svoje zasluge je bil odlikovan leta 1866. s srebrnim križcem ter povišan v plemeniti stan. Posebnih zaslug za naš narod si je pridobil pokojnik s tem, da je prvi mej Slovenci iz svojega nagiba navzlic mnogoterim oviram spisaval in zalagal vojaške poučne knjige, pisane s tem namenom, da bi se naši vojaki, nevešči nemškemu jeziku, v svoji materinščini poučevali, in da bi častniki in šarži ne pačili našega lepega jezika tako, kakor ga pačijo, ko z nemškimi knjigami v rokah ute priprostega slovenskega vojaka raznih vojaških stvari. V vsem je izdal pokojnik 16 taciš vojaških knjižic in si s tem zaslužil v polni meri hvaležnost naroda. — V

istem mestu je umrl Mariborski stolni korar in bivši mestni župnik gosp. Krištof Kandut. Pokojnik je bil zvest prijatelj Andreja Einšpielerja blagega spomina in vrl narodnjak. — Lahka jima zemljica in večni spomin! — V Zagrebu je umrl v visoki starosti 91 let umirovljeni župnik stolne cerkve sv. Marka in najstarejši duhovnik Zagrebške nadškofije, g. dr. Štefan Pogledić. Bil je tudi častni meščan Zagrebški in splošno čislán zaradi svoje ljubeznjivosti in radodarnosti. Naj v miru počiva!

(Slovensko planinsko društvo) se je ustanovilo v Ljubljani, in je osnovalni odbor sklical minolo nedeljo shod, katerega se je udeležilo mnogo prijateljev novega društva. Začasni predsednik, dež. inženér g. Hrasky, pozdravil je s toplimi besedami prisotne in razložil namen novemu društvu. Kakor se razlega pesen slovenska po dolinah, tako naj novo društvo dela na to, da nas ne bo na planinah slovenskih izpodrival tujec. Novo društvo, ki se je zasnovovalo, naj bo čuvaj proti tujemu nasilstvu, ki se širi po naših gorskih krajih. Nadeje se torej, da bo odbor, ki se voli na tem shodu, vestno izpolnjeval svojo nalogo, da bode prekornostno društvo dobilo vedno več prijateljev ali članov. Nato je tajnik prečital pravila, potem pa se je volil odbor.

(Zgradba dolenjske železnice) nadaljuje se, ker je jesen jako ugodna, prav pridno in se bode nadaljevala tudi v zimskem času, kolikor se zemeljskih del tiče, ne prestando, da bode proga v Kočevje gotova do bodočega oktobra. Stavbe kolodvorov so že vse pod streho, čez zimo se razsuše in precej spomladi se dovrše popolnoma še mizarska, ključarska, pleskarska, slikarska in druga dela.

(Olepšanje mesta.) Ljubljansko stolno mesto dobilo je po oskrbi č. g. župnika frančiškanske cerkve o. Kalista Mediča nov kras. Kamnoseški mojster gosp. Srečko Toman izdelal je namreč nove kamenite stopnice, ki vodijo k cerkvi frančiškanski, mesto dosedanjih, katere so bile že jako poškodovane in posebno v zimskem času obiskovalcem cerkve nevarne.

(Tujci na Kranjskem.) V minolem poletju je bilo v Radovljiškem okraji 2145, v Postojinskem 2330, v Logaškem 343 in v Kamniškem 325. Izmej teh je bilo do 1000 inozemcev, okolu 2500 iz drugih pokrajin naše države, ostali so bili iz Kranjske.

(Najdeni mrtveci.) Minolo soboto zvečer našli so na Ljubljanskem kolodvoru v kupeji tretjega razreda nekega potovalca mrtvega. Bil je to laški zidar Jožef Cusich, ki se je vračal iz Radeč v svojo domovino. Že mej potom ponujal je svoj denar sprovodniku, da bi ga izročil njegovi rodbini. Potem je sedel in zaspal — kakor so mislili sopotovalci. Še le v Ljubljani videlo se je, da je Cusich mrtev. — Prenesli so truplo v mrtvašnico, kjer se je raztelesilo. Vagon, v katerem so našli Cusicha, je železniško vodstvo odstranilo in dalo temeljito razkužiti. Novci, katere je imel pri sebi, — 46 gld., izročili so se policiji. Raztelesenje Cusicha pokazalo je, da je umrl vsled vnetja pluć in rebrne mrenice. Vse govorice so torej neosnovane. — V četrtek m. tedna našli so v Studencu 42letno Marijo Brezec mrtvo v gozdu. Pogrešali so

jo že dlje časa. — V Kamniku našli so blizu Radičeve tovarne 87letno Franjo Žumer mrtvo v vodi. Bila je dlje časa umobolna.

(Nesreča na Cirkniškem jezeru.) Pred 14 dnevi pripeljal se je neki gospod čez Cirkniško jezero; vozil ga je neki deček. — Nakrat se dvigne iz močvirja divja raca, gospod prime puško ustrelil in zadene — dečka v roko ter mu odbije dva prsta.

(Porotna obravnava zoper Slovence s slovenskim tolmačem v Koloniji na Nemškem.) Od 17. do 27. pr. meseca vršila se je v Koloniji ob Renu porotna razprava proti Lovrenciju Bartolu s Hriba na Kranjskem. Mož je bil obtožen, da je z revolverjem ustrelil svojo soprogo, vračajoč se od železniškega dela blizu Kolonije proti svoji domovini. Bartol zločinstvo odločno in dosledno taji trdeč, da ju je napal zlodejec ter najprvo ustrelil ženo, potem pa sprožil za njim, a zadel le kovčeg na njegovem hrbtu. On da je na to z otrokom v naročji zbežal ter tekel pomoči iskat v bližnjo vas. Kmetje šli so z njim nazaj na lice mesta in našli ženo ustreljeno, z dvema krogla v glavi, vznak ležečo sredi pota, krog nje pa so bile razmetane razne reči, ki jih je prej nosila v vreči na glavi in v vederci na roki. Po strelnem orožju iskalo se je daleč na okrog celo po šolski deci, a našlo se ni ničesar. Zaslišanih bilo je do 30 prič iz okolice Kolonijske, a nijedna ni vedela kaj natančnega, stvarnega o zadevi povedati. Pač sta trdili dve priči, da jima je Bartol, kažoč na svoje levo sence hotel reči, da je njegova žena ustreljena v glavo in to koj, ko je pritekel na pomoč klicat. To bi bilo sicer jako sumno, a ni se moglo prav verovati, ker Bartol ni zmožen nemškega jezika. Za tolmača bil je izbran Fran Lokar, sodni uradnik iz Ribnice. Bil je to trd posel celih 10 dnij. Zagovornikom dalo je deželno nadsodišče v Koloniji nesrečnemu Slovcu Bartolu g. odvetnika Friedela. Ta prizadeval se je na vso moč, da reši našega rojaka obsojbe. Najbolj je obtoženca obtežila okolščina, da so priče iz domovine pravile, da je Bartol baje pred 5 leti doma nekoč svojo soprogo s svisli vrgel na pod. Prepričevalni govor zagovornikov, ki je trajal blizu štiri ure ter niti najmanjše stvarice ni opustil v olajšanje obtoženčeve — src porotnikov ni omehčal. Z devetimi proti tremi glasovi izrekli so porotniki svoj „kriv“, in Bartol obsojen je bil na 15 let težke ječe. „Torej ne bodem več videl svoje domovine“, dejal je Bartol. Hud boj divjal mu je v prsih. „Da gospodje vidijo moje srce, morali bi me oprostiti, jaz sem nedolžen“ — to so bile njegove zadnje besede. Poslovivšemu se tolmaču je predsednik sam, ko se je poslovil, izrekel: „Uverjam Vas, gospod, da jaz o krivdi Bartolovi nisem prepričan, in da so sedeli pravniki na porotnih klopih, ne bi ga mogli obsoditi“. Bog, ki vidi v srca človeška, vè kdo je zločinec.

(Prva krona.) Neimenovan rodoljub nam je doposlal naslednji nasvet, ki ga svojim čitateljem toplo priporočamo v dejansko uvažanje. Kmalu dobimo po našem cesarstvu nov denar. Celovski rodoljubi so sklenili, kakor poroča zadnji „Mir“, „prvo krono“, ki jo v roko dobé, podariti družbi sv. Cirila in Metoda. Kakor oni poziv-

ljejo vse koroške rodoljube brez izjeme stanu, da se pridružijo temu nasvetu, tako bi bilo umestno, da se domorodci i po drugih slovenskih deželah poprimejo te srečne misli. Kaj ko bi odborniki več kakor 100 podružnic to stvar vzeli v roke in povsod nabirali „prve krone“ in je položili na versko-narodni žrtvenik družbe sv. Cirila in Metoda, okrog katerega se zbira že čez tisoč slovenskih otrok, iskajoč zavetja pri tej svoji ljubeči materi. Ta s kronami obdarovana slovenska deca, ki je brez družbe v nevarnosti odtujenja, bode kedaj dičila kot drag venec slovensko domovino. Prepričan sem, da bodo vsi slovenski listi radi izkazovali „kronine darove“.

(Mestno posojilo v Mariboru.) Mestni zastop Mariborski vzel bode v bodočem letu na posodo 150.000 gld. S tem zneskom bode se dopolnil celi milijon, ki ga je dolžno mesto Maribor.

(Talijo za rešitev življenja) v znesku 26 gld. 25 kr. priznalo je štajersko namestništvo nedoletnemu sinu davčnega sluge v Šoštanju, Jožefu Grejanu, ker je dne 8. julija z nevarnostjo lastnega življenja rešil iz Pake Janeza Hostnika.

(Legar in griža) se razširjata jako močno po vsi okolici Slovenjega Gradca na Štajerskem. Ozirom na to kužno bolezen ukazal je okrajni šolski svet začasno zapreti ljudske šole v Muti, v Št. Martinu na Paki, v Topolšici, v Sv. Florijanu pri Šoštanju, potem šolo Šoštanjske okolice in šolo na Janževem Vrhu.

(Celjski magistrat in slovenščina.) Znano je, da je že pred pol letom ukazalo ministerstvo notranjih zadev da se mora slovenska uloga tajnika Celjske posojilnice, g. Frana Lončarja, rešiti v slovenskem jeziku. Celjski magistrat pa se menda ne zmeni dosti za ta ukaz, kajti g. Lončar dotičnega odloka še do danes ni vzprejel. A g. Lončar hoče zdaj naznaniti to naravnost pri ministerstvu in zahtevati svojo pravico. Videli bomo, so li Celjski nemški glavači več, nego ministerstvo!

(Odlikovanje.) Nadučitelj v Slovenski Bistrici na spodnjem Štajerskem g. Fran Windisch dobil je zlati križec za zasluge.

(Samomor.) Dne 8. t. m. obesil se je 62letni kotar Matija Debelak v Stari Oslici v Loškem okraju. Hči njegova, s katero sta bila sama doma, našla ga je mrtvega v njegovi izbi. Že prejšnji dan hotel se je obesiti na nekem drevesu, kar pa je preprečil njegov zet. Stari mož živel je že 6 let čisto osamljen v svoji izbi in se ogibal vsake družine. Kaj ga je napotilo, da si je vzel življenje, ni znano.

(Nemškutarenje na spodnjem Štajerskem) se v poslednjem času, odkar je grof Taaffe zasukal krmilo državne ladije proti levici, zopet nekako bolj razširja. Iz Celja se namreč poroča, da c. kr. poštna hranilnica, ki je v prejšnjih letih dajala na slovenske vloge slovenski odgovor, tega zdaj več ne stori, kakor se je pripetilo neki slovenski stranki. Tudi po drugod se čuti neka nova neprijazna sapa.

(Ustavljena preiskava.) Graško deželno sodišče ustavilo je preiskavo proti bivšemu okrajnemu sodniku

Starkelu, na katerega je letel sum, da je otroval svojo soprogo, ter iz zavora izpustilo nekrivega obdolženca.

(Ziljska železnica.) Pogajanje s koncesionarji za zgradbo Ziljske železnice od Podkloštra do Sv. Mohorja so dognana in se bode koncesija izdala te dni. Koroška dežela dovolila je podpore 100.000 gld., garancijo za štiriodstotno obrestovanje glavninskih delnic pa bo prevzela država.

(Nesreča.) Na Kontovelu pri Trstu pogorel je te dni petletni otrok posestnika Štoka. Stariši odšli so z doma pustivši dete samo. Otrok se je približal peči, obleka se mu je unela, in ker ni bilo pomoči, umrl je še predno so prišli roditelji domov.

(Svojega očeta umoril) je v Petrinji v občini Dolina na Primorskem 20letni kmetski fant Janez Metlika. Udaril ga je večkrat v domači hiši s kamenjem po glavi, da je stari mož dve uri pozneje umrl. Morilca odvedli so v zapor. Svojega zločina ne taji in pravi, da je storil grozno dejanje zaradi tega, da bi ga oče več ne tepel.

(Izpred porotnega sodišča v Trstu.) V Trstu se je vršila več dnij porotna obravnava proti Mamiloviću, Cendaku in Ivančiču, ki so bili obtoženi zavrtnega napada. Vsi trije bili so obsojeni na smrt. Obravnava trajala je zadnji dan skoro do polnoči. — Zaradi ponarejevanja denarja bila sta tožena Leop. Chiaruttini in Nik. Fornasier. Prvi bil je obsojen na 14 let ječe, drugi pa oproščen.

(Morskega volka ujeli so) zopet, kakor se poroča iz Reke, blizu Kraljevice v hrvaškem Primorju. Bil je precej velik in meril 4½ metrov v dolžini.

(Tramvaj z Reke v Opatijo.) Mestni zastop Reški podelil je podjetniku g. Oskarju baronu Lazzariniju koncesijo za zgradbo konjske železnice iz Reke do Kantride. Delo se mora takoj pričeti. Baron Lazzarini bode tudi pri avstrijski vladi prosil dovoljenja, da sme graditi parni tramvaj od Kantride preko Volovske v Opatijo.

(Italijansko vino.) Prve dni minolega meseca preplavilo je italijansko vino vso Kranjsko in tudi sosedne dežele, celo vinorodno Hrvaško, kjer gotovo ne manjka dobre kapljice. V Ljubljani so bili s kraja soseben kmetski ljudje kar zaljubljeni v novo kapljico, zlasti ker je rezka in izdatna. Kmetje zahtevali so v krčmah, kjer se toči izborno hrvaško vino, „Laha“, a sedaj nastal je že upor, sicer ne še splošen, a jako občuten. Večina pivcev povrnila se je že k hrvaškim in dolenskim vinom. Krčmarji tožijo, da navzlic vsemu trudu ne morejo uganiti in dognati, kako se z italijanskim vinom „v caker hodi“. Neki Ljubljanski krčmar, ki je kupil prav dobro italijansko vino, prepričal se je, da je jelo v malo dneh cikati, in prišel do spoznanja, da postaja italijansko vino od dne do dne slabše, hrvaško ali dolensko pa od dne do dne boljše. Sicer pa nima občinstvo nikakešnega dobička od italijanskega vina, ker je mora plačevati tako drago, kakor domače, dobiček imajo jedino le vinski trgovci, ki kupujejo italijansko vino po ceni, a je seveda kar najdražje prodajajo. Neki Ljubljanski vinski trgovec odpotoval je

v Sicilijo, kjer misli nakupiti baje za 20.000 gl. vina in sicer po 5 gl. hekteliter. Upajmo, da italijansko vino, katero je moči mešati samo z vodo, ne bode domači vinorejci naredilo toliko škode, kakor smo se bali.

(Občinski svet Goriški) dovolil je v zadnji seji 10.000 gld. za zgradbo nove dekliške šole v dolnjem delu mesta in 10.000 gld. v nakup domobranske vojašnice, v kateri bode nastanjena šola za okraj Sv. Rok. Obe ti šoli ste seveda italijanski vrh in tega še popolnoma nepotrebnosti, ker zadostujejo za italijanske otroke drugi učni zavodi. Da je pa vzlic temu in vzlic slabemu stanju mestnih financ dovolil obč. svet te zneske, je nov dokaz, kako Lahonom ni nobena žrtva prevelika, samo da ustanove nov zavod za poitalijančevanje slovenske dece. Radovedni smo, kako se bodo vedli ti vrli gospodje, kadar jim bo ukrepati o ustanovitvi in nastanitvi slovenskih ljudskih šol, in to se bo zgodilo kmalu.

(Zabranjeno društvo.) Na Opčinah pri Trstu in v Terzu v Furlaniji so nameravali ustanoviti društvo za zavarovanje živine po vzgledu drugih takšnih društev na Češkem in v Tiroljih. Predložena so bila tudi že pravila, toda ministerstvo jih iz nepoznanih uzrokov ni hotelo odobriti.

(Spomenik generalu Suvorovu.) Slavnemu ruskemu generalu Suvorovu, ki je l. 1799 premagal v gorenji Italiji republičansko vojsko francosko in potem sredi zime korakal preko Alp v Švico, postavila bode ruska vlada na svoje stroške velik spomenik in to na vrhu gore. Št. Gotard v Švici, čez katero je korakala ruska vojska. Pogajanja mej Švico in rusko vlado radi spomenika so že končana.

(Samomer.) Potovalci, ki so se vozili te dni z nočnim poštanim vlakom proti Dunaji, zapazili so, da je pred postajo Bruck ob Muri vlak hipoma se ustavil, kar je prouzročilo veliko razburjenost. Uzrok temu je bil, da je strojevodja zapazil na tiru ležečega vojaka. A vlaka ni mogel tako hitro ustaviti in stroj raztrgal je vojaka na dva dela. Strojvodja bil je tako razburjen, da je moral drug strojevodja voziti dalje. Samomerilec je bil vojak lovskega batalijona v Brucku, ter se usmrtil ker ga vojaško življenje ni veselilo.

(Novorojeno mrtvo dete) našel je vrtnar pokopališča pri sv. Ani v Trstu poleg groba. Dete je bilo ženskega spola in povsem nago. Komisija je izrekla da je bilo dete rojeno pred kakima dvema dnevoma in bržkone umorjeno. Poleg trupla našli so rudečo ruto. Truplo prenesli so v mrtvašnico in ovadili stvar pri deželni sodišči.

(Nesreča na morji.) V Jafi prekopicnil se je čoln nekega avstrijskega Lloydovega parobroda vsled silnega vetra. V čolnu je bilo 25 potovalcev, ki so se hoteli izkrcati. Utonilo je 12 potovalcev, ostali so se rešili. Tako poroča se turškim listom. Lloydovi pisarni v Trstu pa o tej nesreči ni prišlo nobeno poročilo. Vest turških listov utegne torej biti neistinita.

(Ogenj v gledališči.) V mestnem gledališči v Luksemburgu na Nemškem nastal je mej predstavo žaloigre „Ruy Blas“ na odru ogenj. Gledališče je bilo napolnjeno do zadnjega prostora. Vse občinstvo je drvilo razburjeno

(Mejnarodna razstava žrebcev) na Dunaji trajala je štiri dni in imela nepričakovano lep uspeh. Žrebcev prodalo se je za 100.000 gld. in sicer jih je kupilo večinoma c. kr. poljedelsko ministerstvo, da jih razdeli mej posamne žrebčarske postaje.

(Cena zlata) poskočila je v poslednjem času prav izredno. Provozročilo je to druginjo zlata posebno nakupovanje ogerskega finančnega ministra za izdelovanje novega denarja. V Londonu pa je poskočila cena zlata, ker je hiša Rotschildova nakupila zlata za špansko finančno upravo. Cena zlata dosegla je v soboto v Londonu 78 šilingov za unčo, tako, da se pri taki ceni izplača raztopiti sovereigne (čekine) in jih viliti v zlate šibike, kakor prihajajo v trgovino.

(Novi novci.) V peněznicah na Dunaji pričeli so žekovati nove novce po 20 kron. V kratkem začno kovati novce po 20 vinarjev. Uzorci za novce po jedno in deset kron in za vinarje bodo tudi kmalu gotovi. Načrt zakona, s katerim se bodo iz prometa sklicali komadi po četrt goldinarja, predložil se bode obema zbornicama še tekom tega leta. Komadi po 20 in 10 krajcarjev pa se bodo sklicali iz prometa. Nove krone so se začele izdajati že dne 8. t. m. toda le v zamembo z zlatom.

Razne vesti.

proti jedinemu izhodu. Kakih irideset oseb je bilo ranjenih. Oder je deloma pogorel, vendar so ogenj kmalu zadušili, da ni bilo večje nesreče.

(Borba proti madjarski moki na Češkem.) Češki mlinarji razglasili so okrožnico do svojih rojakov, v kateri jih pozivljejo, naj se poslužujejo samo češke moke. Utemeljujejo svoj poziv s tem, da je vsako leto šlo okoli 15 milijonov goldinarjev na Oggersko, domači mlinarji pa so propadli. Madjarski listi so besni, kar je dokaz, da je ta poziv moral imeti dober uspeh. Naj bi povsod ravnali tako in ne podpirali po nepotrebnem še gmotno svojih soprotivnikov.

(Bogat prosjak.) V Avignonu na Francoskem umrl je te dni star prosjak imenom Marcellin. Več desetletij že je živel ob milodarih. Ko so ga polagali v krsto, našli so v njegovi obleki zašitih vrednostnih papirjev za pol milijona frankov. V posebnem pismu imenuje mesto in blagodejne zavode v jednaci delih za glavne dediče. Njegova sestra pa je umrla pred letom dnij uprav od glada, prenesli so jo bili namreč vso onemoglo v bolnico, da ni mogla več okrevati.

(Tarok-partija mej levi.) V zverinjaku g. Kludskega, ki je zdaj v Gradci, predstavljala se je že v raznih mestih posebna zanimivost, namreč ta ok-partija v kletki levov. Pogumna krotilka divjih zverin, krotilec levov, vodja in impressario, ki je bil prej tudi krotilec zverin, sedé mirno v kletki mej divjimi zverinami in igrajo svoj „tarok“, kakor da so v kavarni mej dobrimi prijatelji. To so hoteli vprizoriti tudi v Gradci. A policija zmedla jim je račun in prepovedala tako partijo. Občinstvo prišlo je ob izredno predstavo, vodstvo zverinjaka pa ob masten dohodek, ki bi ga bila brez dvoma prinesla taka zanimiva predstava.

(Poskušen samomer.) Komornik grof Krasicki, čla n gospodske zbornice in načelnik želez. Lvov-Černovice-Jassy prerezal si je na dvorišči hiše tik svoje palače na Dunaji

vrat. Prenesli so ga v njegovo palačo. Rana je več centimetrov dolga, a ne smrtna, ker ni prerezan sapnik in tudi nobena glavnih žil. Grof Krasicki ima posestva pri Jaroslavu v Galiciji in je star 56 let ter oženjen. Uzrok, da si je hotel vzeti življenje, so baje denarne razmere.

(Katoličanstvo na Danskem.) Iz Kodanja se poroča, da je tamošnja katoliška občina dobila svojega škofa. Od časov reformacije ni bilo na Danskem katoliške škofije, za to je ta nova pridobitev posebno važna. Sploh katoličanstvo na Danskem napreduje že delj časa. To pospešuje v prvi vrsti propaganda, ki ima bogata sredstva in pa mnogi prepri mej luteransko duhovščino v deželi. Brez dvoma si bode katoličanstvo v bližnji bodočnosti pridobilo na Danskem še več upliva nego dosedaj in se še bolj razširjalo.

(Novi nadškof Olomuški.) Te dni izvoljen je bil na veliko začudenje vseh krogov kanonik dr. Theod. Kohn nadškofom Olomuškim. Kanoniki Olomuški volijo sami nadškofa, in do zadnjih let veljalo je načelo, da more postati kanonik samo rojen plemenitaš. Sedaj pa je neplemenitaš postal celo nadškof. Zadnji neplemeniti nadškof umrl je l. 1533. — Vladni kandidat za to mesto je bil grof Belrupt, kandidat aristokratov grof Potulicki, češki kandidat pa dr. Haněl, a ker se volilci niso mogli zjediniti za nobenega teh mož, izbrali so dra. Kohna. Kakor kaže že ime, je novi Olomuški nadškof žid ovskega rodu. Oče njegov, Jožef Kohn, dal se je krstiti in se je oženil s kmetjskim dekletom.

(Roparski morilec Ivančević.) ki je, kakor znano, nedavno v Karlovcu umoril štiri osebe in bil obsojen na 20 let težke ječe, bi bil te dni skoro pobegnil iz zapora v Zagrebu, ravno ko so ga imeli odvesti v trdnjavo Komoransko. Izdril je omrežje s okna vojaškega zapora in skočil na ulico, da ga straža ni opazila. Da nista posegla vmes neki kleparski mojster in neki mesar, popihal bi jo bil nevarni morilec. Tako pa so ga komaj ukrotili, dokler ni prišla straža in ga odvedla nazaj. Pod varnim spremstvom so ga potem odvedli na kolodvor in od tam v Komoran, kjer mu je prestat kazen. Po vojaškem kaz. zakonu niso ga mogli obsoditi na smrt, ker je trdovratno tajil.

(Ponarejalci petdesetakov.) V Vidmu na Laškem zaprla je tamošnja policija več osob, ki so izdajale ponarejene petdesetake ali pa so na sumu da so v zvezi s ponarejalci. Dozdaj je že dvanajst osob pod ključem, mej njimi neki premožni posestnik in neka krečmarica.

(Koliko se omoži deklet?) V naši državi omoži se izmej 1000 deklet 530 čeških, 430 laških, 419 slovenskih n 415 nemških kakor kažejo povprečni računi poslednjih let. Najraje se torej ženijo na Češkem.

(Lopovska „doktorja“.) Neki delavec iz Jezeran na Hrvatskem zamudil je bil večerni vlak, s katerim se je hotel odpeljati iz Zagreba na Reko. Ko se je vračal v mesto, ustavita ga blizu hiše sv. Jeronima dva človeka rekoč, da sta „doktorja“, ter da ga morata preiskati, je li nima kolere. Odpela sta mu sukno in telovnik in poskušala, kako mu bije srce. Delavcu se je vse to pač zdelo čudno, a mladeniča bila sta tako prijazna, da ni slutil nič zlega. Blizu Zrinjskega trg pustila sta ga sama. Z njima pa je izginil tudi mošnjček s 15 gld., katere si je osleparjeni delavec pač z velikim trudom prihranil.

(Nenavaden obrt.) Londonska policija prišla je nenavadnega obrtovalca. Mož je imel velikega psa, naučenega, da je dobro oblečenim gospodom iz rok trgati — dežnike in ž njimi zbežal. Lastnik tega nadarjenega psa prodajal je potem dotične dežnike in ob tem prav dobro živel, dokler ga ni zasačila trda roka birača. Psa so izpustili, lastnika njegovega pa deli pod ključ in to kar za več mesecev.

(Lep predsednik.) Podpredsednika srbske skupščine Milo Milovanovića ujeli so srbski finančni stražniki pri — tihotapstvu in mu odvzeli utihotapljeno blago ter ga ovadili oblastvu.

(Grozna nesreča) pripetila se je, kakor se poroča iz Hongkonga v Itshangu na Kitajskem. Začelo je goreti na neki ladiji in vnele so se še druge, tako da je zgorelo kakih 50 ladij. Pri tem požaru zgorelo je nad 200 ljudi.

(Slovaki ob Nilu.) Neki piskrovezec Slovak, ki služi za mornarja na ladiji „Risa“, poročal je v neki madjarski list, da je našel ob bregu Nila naselbino Slovakov, ki so se tam nastanili po revoluciji in vzeli arabske žene. Govore vsi še slovaški in se bavijo s svojim starim poslom piskrovezcev.

(Viharji v severnem morji.) Iz Hamburga se poroča, da so v severnem morji bili zadnje dni hudi viharji in da se je mnogo ladij potopilo.

(Koliko vina pridelajo razne dežele?) Italija pridelala na leto 30.6 milijonov hektolitrov, Španka 28.7 milijonov, Francoska 27 milijonov, Avstro-Ogerska 9.8 milijonov, Portugalska 6 milijonov, Rusija 3.3 milijonov, Grška 2.5 milijona, Rumunska 2.4 milijonov, Algir 2.4 milijonov, Nemška 2.3 milijonov, Bolgarija 2.28 milijonov hektolitrov. Vinogradov je kakih 9.6 milijonov hektarov na vsej zemlji, na katerih se pridelala kakih 122 milijonov hektolitrov vina vsako leto.

(Razmera mej ženskim in moškim spolom.) Znano je, da je po vsej Evropi več ženskih nego pa moških prebivalcev. Na Finskem pride na 1000 moških 1130 žensk, v Portugalu 1084, na Norveškem 1073, na Švedskem 1065, na Angleškem 1060, na Danskem 1050, v Avstriji 1044, v Švici 1041, v Nemčiji 1039, na Nizozemskem 1023, na Ogerskem 1009, na Francoskem 1007. V Italiji pa pride na 1000 moških samo 995 žensk, v Srbiji 943, v Rumunski 914, na Grškem 906, v Bosni 895.

(Sedemdesetleten samomorilec — zaradi nesrečne ljubezni!) V Kopru zastrupil se je 70letni Peter Tampusenizza in sicer — zaradi nesrečne ljubezni! Ostavil je ženo in otroka.

(Igra prirode.) Iz Sarejeva se poroča, da so sredi minulega meseca oktobra našli na Ivanplanini, visoki 1010 metrov nad morjem, še popolnoma svežih in lepih jagod. Dobiti jih je bilo tudi v gostilni, ki je na Ivanplanini za obiskovalce te gore.

(Redki jarci.) V Hercegovini kupil je neki posestnik od Turčina tri jarce, po 90 kilogramov težke, ki imajo rogove po jeden meter dolge in na meter široko narazen stoječe.

(Smrt pri borbi z bikom.) V Sevilli na Španskem bil je te dni smrtno ranjen borilec Espartero. Ko je že zabodel z znano spretnostjo dva bika in je hotel tretjemu zadati smrtni sunek, zagnal se je bik proti njemu in mu zabodel roge sedem centimetrov globoko v život. Espartera odnesli so smrtno ranjenega.

Poučne stvari.

Kako je izračunati stroške pridelovanja za kmetijske rastline?

Taki računi so za slehernega gospodarja zelo važni, ker ga poučijo, kako se mu izplača pridelovanje posameznih sadežev. Edino le s pomočjo takih preračunov se zmore gospodar do dobrega prepričati, kako se mu izplača pridelovanje žita, sočivja, korenstva itd. Mnogokrat pridelujejo gospodarji preveč takih rastlin, ki se jim slabo izplačujejo, med tem ko bi lahko dajale druge rastline veliko lepše prihodke. Vzrok temu je to, ker gospodarji premalo ali sploh nič ne računajo. Ko bi vsak gospodar računal, koliko stroškov ima s pridelovanjem ene ali druge rastline, gotovo bi si kmalu izboljšal svoje gospodarstvo, ker bi vedel v pravi meri pridelovati posamezne rastline.

Pri izračunjenju pridelovalnih stroškov jemati je v poštev: 1. stroške za ročno in vprežno delo, 2. stroške za seme, 3. stroške za nakupljena gnojila in 4. delež na splošno gospodarskih stroških (davki, vzdrževanje stavb). Za dohodek šteti je vrednost pridelka. Ostanek nam kaže čisti dohodek, katerega daje dotična rastlina. Če razdelimo stroške pridelovanja na množino pridelka, izvemo, koliko stane 1 hektoliter pšenice ali kake druge rastline.

Kako je preračunati stroške za pridelovanje pšenice na 1 hektaru njive, pojasnjuje nam sledeči izgle:

I. Stroški:

a) preoranje strnišča	6 gld. 77 kr.
b) dvakratno vlačenje (branje)	2 " 12 "
c) oranje za setev	7 " 12 "
d) enkratno vlačenje	1 " 06 "
e) sejanje	— " 35 "
f) dvakratno vlačenje	2 " 12 "
g) 2½ hektolitra semena po 7 gld	17 " 50 "
h) spomladno prevlačenje strni	1 " 06 "
i) pletev	1 " 50 "
j) žetev in spravljane	12 " — "
k) mlatev in čiščenje	10 " 80 "
l) delež na splošno gospodarskih stroških	9 " — "
m) zavarovalnina proti toči	2 " 59 "
n) " " " ognju (v shrambi)	1 " 60 "
Skupaj	75 gld. 59 kr.

II. Dohodki:

1.) 15 hl pridelane pšenice po 7 gld.	75 gld. — kr.
2.) 20 q (novih centov) slame po 70 kr.	14 " — "
Skupaj	89 gld. — kr.

Čisti dohodek znaša tedaj 89 gld. manj 75 gld. 59 kr. to je 13 gld. 41 kr. Stroški pridelovanja za 1 hl pšenice znašajo po tem takem, če pridelamo na 1 ha 15 hl (zrnja), 5 gld. 04 kr. ne oziraje se na pridelek slame. Če pa jemljemo tudi slamo v poštev, potem bi znašal skupen pridelek zrnja in na zrnje po denarni vrednosti preračunjene slame 17 hl pšenice, in stroški pridelovanja bi se znižali na 4 gld. 44 kr.

Ta izgle nam kaže, kako visoke stroške ima gospodar s pridelovanjem pšenice. Enake račune je delati tudi za druge sadeže.

Koliko živine je rediti?

Koliko živine je gospodarju rediti, to se ravna pred vsem po množini krme. Žalibog, da se naši gospodarji ne ravna po povsod po tem edino pravem vodilu, temuž redijo dosti več živine, kakor je zamorejo dobro preživeti gledé na pridelano krmo. Če hočemo tedaj določiti, koliko glav živine je rediti, izračunati moramo vso krmo, ki se na posestvu pridelava oziroma dokupi. S tem, da razdelimo množino krme, ki je na razpolago, z množino krme, potrebne za eno glavo, izvemo, koliko živine je rediti. Ker rabijo različnim vrstam domače živine tudi različna krmila, treba je najprej posamezne vrste krmil razdeliti na pojedine vrste živine.

Pri izbiranju plemena je dobro pomisliti, katero pleme obeta dajati največ koristi z ozirom na obstoječe krajne, gospodarske in tržne razmere. Če ne daje domača živina pri dobri reji dovoljnega dohodka, jo je zboljšati s takim plemenom, ki se domači živini in vsem drugim okoliščinam najbolj prilaga. Najprej je živino zboljšati, za tem je še lepomnožiti število živine, če so razmere za rejo toliko ugodne.

Kaj je početi, če se je detelja slabo obrastla?

Če detelje na mnogih mestih manjka, in izgleda deteljišče kakor bi bilo plešasto, potem je dotična mesta zgodaj spomladi krepko prevleči (pobranati) in zasejati z laško ljuliko t. j. neko travo, ki prav hitro raste. Za celi hektar potrebujemo 25 kg. semena laške ljulike. Ta trava se tako zelo razvije že v prvem letu, da ni nič manj pridelka zaradi primanjkuje detelje. Če je zemlja pusta, je deteljišče ob enem pognojiti z gnojnicjo.

Časih nam detelja na nekaterih mestih slabo vspeva, ker je zemlja prepusta. V tem slučaju se bode detelja opomogla, če jo bomo na dotičnih mestih pognojili z gnojnicjo, pepelom, kompostom, gnojem itd.

Koristi jesenskega oranja.

Z jesenskim oranjem se njive na pol pognojijo, tako pravijo izkušeni gospodarji in prav imajo. Na jesen preorana zemlja se kaj ugodno zrahlja, ker jo prešine zimski mraz; pri tem pa tudi obogati na redilnih snoveh, ki prihajajo iz zraka, deloma pa se tvorijo v večji meri iz razžéble zemlje. Od tod tudi bogatejše žetve na takih njivah.

Z jesenskim oranjem zatiramo pa tudi plevel in živalske škodljivce, kakor ogrce, črve itd. Posebno živo je priporočati jesensko oranje za težke zemlje.

Velika korist jesenskega oranja se pokaže tudi v tem, da nam prihrani obilo časa spomladi, zlasti kedar je ta pozna. Z jesenskim oranjem bi bilo pri nas združevati globoke oranje, saj so dosedanji pičli pridelki v veliki meri pripisati dosedanjemu plitvemu in površnemu oranju, kteremu smo vajeni.

Varujmo sadna drevja pred zajci.

Škoda, katero nam delajo zajci na mladih drevesih posebno v zimah, ko je dosti snega, je zelo velika in nam vsem predobro znana. Ne odlašajmo tedaj zavarovanju

vati mlada drevesca pred zajčjimi zobmi s pripomočki, ki se priporočajo v ta namen od raznih strani.

Najboljši pomoček zoper zajca je še ovijanje dreves s trnjem ali pa s slamo (žitna slama, turšična slama.) Najhitreje ovijesh deblo s škopno slamo, katero ti kaže privezati z beko, kakoršno rabiš tudi za vežnjo trt po vinogradih. Skrajni čas za ovijanje dreves je konec novembra. Drevesa naj ostanejo potem ovita do konca marca ali do srede aprila.

Maža dreves z mešanico apna, kravjeka in krvi varne tudi nekoliko časa proti zajcem, a ne za gotovo, kakor uče izkušnje. S tako mažo je treba drevesa po večkrat namazati, ker jo dež hitro spere.

Namakanje travnikov.

Dobro namakani travniki so prekoristni za sleherni gospodarstvo, ker dajejo obilo dobrega pridelka v slabih t. j. suhih kakor tudi v mokrih letinah.

Voda preskrbljuje travniške rastline s potrebno vlago ter jim daje tudi obilo tečnega živeža, posebno še taka voda, ki teče skozi vasi, kjer se navzame obilo gnojilnih snovi, prihajajočih iz odcejačese gnojnice in od izpranega gnoja. Z namakanjem varujemo rastline spomladi pa tudi pred mrazom t. j. pred slano; na travnik napeljana voda namreč brani, da se zemlja preveč ne ohladi. Če je pa slana že padla, se ji odvzame z vodo zopet moč, če jo napeljemo, predno je solnce izšlo in travnik obsijalo.

Slednjič se znebimo s pomočjo namakanja tudi škodljivih rastlin in živalij. Tako preženemo z namakanjem resje, gladež, podlessek, miši, mramorje itd.

Vaaka voda pa ni enako dobra za namakanje. Tista voda je boljša, ki ima več gnojilnih snovi v sebi. Ob dežju iz njiv odtakajoča dežnica je najbogatejša na gnojilnih snoveh. Na vznožju v breg ležečih njiv nahajajoči se travniki so zaradi tega zmeraj rodovitni. Sicer je pa potočnica najboljša za namakanje, če teče mimo vasi in sel, kjer dobiva obilo gnojilnih snovi v se. Slaba je studenčnica in popolnoma nerabljava je voda iz močvirja in šotišč.

Gospodarska opravila, ki nas še čakajo to jesen.

Poljedelec mora še te pridelke (repo, korenje) hitro pospraviti, ki so ostali na polji, ker se je bati zimskega vremena. Za spomladansko setev pa naj skrbi že sedaj in naj spraši vse njive, ki niso obsejane. Sedaj je čas za poglobljevanje oralne plasti, če hočemo povečati njivske pridelke. Če je prilika, napeljati in podorati je gnoj za krompir. Živinorejec naj napravi proračun za krmo, da bo vedel, kako bode shajal čez zimo. Če mu primanjkuje krme, naj jo dokupi, ali naj pa proda nekaj glav živine. Slabo rejena živina ne daje koristij. Skrbi tudi za potrebno steljo. Sadjar naj zavaruje po svojih močeh drevesca pred zajci, in naj napravi potrebne jame za presajanje dreves, ki se izvršuje lahko sedaj ali pa še le spomladi. Vinograde kaže sedaj prekopavati za nove nasade ameriških trt, da zemlja dobro prezebe in se zrahlja. Preskrbeti se je tudi s trtami, da ne ostanemo spomladi praznih rok. Doma je še žito omlatiti, dobro očistiti in dobro shraniti. Skrbimo, da so sploh

pridelki dobro shranjeni in ne trpe nikake škode. Napravimo si zadosti dobrega gnoja, saj je od njega največ zavisna prihodnja letina na njivah, travnikih, vinogradih in povsod.

Loterijske srečke

dne 17. novembra t. l.

Praga 39, 76, 47, 33, 12.

Tržne cene v Ljubljani

dne 16. novembra t. l.

	gl. kr.		gl. kr.
Pšenica, hktl.	6 —	Špeh povojen, kgr.	64 —
Rež, „	5 22	Surovo maslo, „	75 —
Ječmen, „	4 96	Jajce, jedno	3 —
Oves, „	2 52	Mleko, liter	10 —
Ajda, „	6 04	Goveje meso, kgr.	64 —
Proso, „	4 71	Telečje „	52 —
Koruz, „	4 50	Svinjsko „	50 —
Krompir, „	2 86	Kostrunovo „	36 —
Leča, „	11 —	Pisaneč „	40 —
Grah, „	10 —	Golob „	16 —
Fizol, „	9 —	Seno, 100 kilo	2 32
Maslo, kgr.	90 —	Slama, „	1 87
Mast, „	66 —	Drva, trda, 4 metr.	7 20
Špeh frišen „	50 —	„ mehka, 4 „	5 —

Mala oznanila.

Vsaka beseda 2 kr.

Valentin Zarnika zbrani spisi, nevezani 60 kr., po pošti 70 kr.

Josip Jurčiča zbrani spisi, nevezani zvezek 60 kr., lepo vezan 1.— gld., po pošti 10 kr. več. Dosedaj je izšlo 10 zvezkov.

Kuverte s firmo (naslovom), račune itd, izvršuje po nizki ceni „Národna Tiskarna“ v Ljubljani.

Dóber in trajen zaslužek dobe osebe, katere pridejo mnogo v dotiko z občinstvom.

Pristno in izvrstno

istrsko črno in belo vino

prodaja po 16 kr. liter in više, sigurno postavljeno na tukajšnji kolodvor (36—1)

Gvidon Černič, Dinjan, Istra.

Zobni zdravnik iz Berolina

UNIV. MED.

DR. R. JACOBI

Stari trg št. 4 Ljubljani I. nadstropje

ordinuje od 9.—12. ure dopoldne in od 2.—5. ure popoldne; ob nedeljah od 9.—11. ure dopoldne; za siromake ob petkih od 9.—10. ure dopoldne. (22—19)